

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

София, 19 декември 2024 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Павлина Панова

Членове: Надежда Дзелепова

Атанас Семов

Красимир Влахов

Янаки Стоилов

Соня Янкулова

Борислав Белазелков

Десислава Атанасова

Галина Тонева

Сашо Пенев

Невин Фети

при участието на секретар-протоколита Даниела Иванова разгледа в закрито заседание на 19.12.2024 г. конституционно дело №40/2024 г., докладвано от съдия Борислав Белазелков.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България във фазата на произнасяне по допустимост на искането по реда на чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд (ЗКС).

Делото е образувано на 21.11.2024 г. по искане на президента на Република България за установяване на противоконституционност на промените в чл. 64, ал. 2, 3 и 4, чл. 65, ал. 1, изр. второ, чл. 99, ал. 5 и чл. 102, ал. 3, т. 3, както са въведени с §2, 3, 7 и 8 на Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (обн. ДВ, бр. 106 от 2023 г.; ЗИД на Конституцията).

Вносителят излага съображения относно допустимостта на искането и позовавайки се на практиката на Конституционния съд представя

разбирането си за обхвата на контрола за конституционност върху закон за изменение и допълнение на Конституцията.

В искането се излагат аргументи, според които направените с §2 ЗИД на Конституцията изменения на чл. 64 от Основния закон противоречат на чл. 4, ал. 1, чл. 8, чл. 153 и чл. 158, т. 3 и 4 от Конституцията. Вносителят поддържа, че правилото, според което „полагането на клетвата на новоизбраните народни представители прекратява пълномощията на предишното НС променя установеното през годините положение, че началото на мандата на парламента и мандатите на народните представители като част от него започват да текат от деня на изборите (Решение №5/2001 г. по к.д. №5/2001 г.)“. Посочва се, че „[з]аместването на избора с момента на клетвата на народните представители като начало на мандата игнорира легитимното овластяване на титуляра на държавната власт. По същество това е лишаване на избраните от суверена лица от статуса на народен представител за времето от случилия се избор до евентуалната им клетва“.

В искането се застъпва разбирането, че въведената непрекъсваемост в дейността на парламента има за последица несъгласуваност на мандата на Народното събрание с индивидуалните мандати на народните представители, както и че създава предпоставки за „заобикаляне на конституционно определения от първичната учредителна власт срок на пълномощията на Народното събрание“. Навеждат се и съображения, че „новият режим на парламентарния мандат“ не е съгласуван с действащи разпоредби на Конституцията, поради което според вносителя „промените в тази им част нарушават принципите на разделение на властите и правовата държава“.

По отношение на промяната в чл. 65, ал. 1, изр. второ от Основния закон, въведена с §3 ЗИД на Конституцията, в искането се приема, че „[с] регламентиране на възможността за народен представител да бъде избран и български гражданин, който има и друго гражданство, отпада една от най-

важните заръки на депутатите на Седмото Велико народно събрание - да бъде пазено национално и държавно единство (Преамбюл на Конституцията)“. Поддържа се, че „допълнението в чл. 65, ал. 1, изречение второ пряко променя изискванията за формирането на националния представителен орган, засягайки народния суверенитет като фундамент на българската национална държава и основополагащ конституционен принцип. По този начин с измененията е допуснато конституционно недопустимо навлизане в пределите на компетентност на ВНС“.

Според президента с въведените с §7, т. 1 във връзка с §8 ЗИД на Конституцията изменения на чл. 99, ал. 5 от Основния закон „се променят както статуса на служебното правителство, така и този на президента и на Народното събрание, ведно с установените взаимоотношения между тези органи. На президента са му отнети правомощията да разпуска парламента, както и да определя състава на служебното правителство. Началото на мандата на следващия парламент е поставено в зависимост от процедура по съставяне на служебно правителство, като отговорността за нейното довършване е отвъд волята на оторизираните от суверена органи в парламентарната република президента и НС. Създават се възможности за неоправдано отлагане на изборите, имайки предвид, че срокът за тяхното провеждане не е в зависимост от конкретно определен в Основния закон момент.“ Поддържа се също, че „[с]ъс залагането на допълнителни възможности за едно неоправдано отлагане на новите избори, включително като се поставя насрочването им под условието на една процедура без конституционно определен резултат, производната учредителна власт излиза извън конституционно определените ѝ граници, като засяга както принципа на народния суверенитет, така и този за разделението на властите, което в крайна сметка променя балансите, от които се нуждае парламентарната демокрация. По този начин промените отменят механизмите за носене на политическа отговорност при формирането и функционирането на органите на държавно управление и отиват отвъд

съдържателните ограничения по смисъла на чл. 153 и чл. 158, т. 3“ (Решение №3/2003 г. по к. д. №22/2002 г.).

Конституционният съд, за да се произнесе по допустимостта на искането, съобрази следното:

Производството е на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 153 от Конституцията (в този смисъл са направените уточнения в определението от 08.03.2024 г. за допустимост за разглеждане по същество на искането по к.д. №1/2024 г., които са относими напълно и при решаването на въпроса за допустимостта в настоящото конституционно производство – к.д. №40/2024 г., поради което Съдът се позовава на тях, без да ги възпроизвежда).

Искането е направено от оправомощен субект по смисъла на чл. 150, ал. 1 от Конституцията и е съобразено с изискуемите от чл. 17, ал. 1 и 2 ЗКС и чл. 18, ал. 1 и 2 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд (ПОДКС) форма и реквизити.

Предмет на производството по настоящото конституционно дело са промените в чл. 64, ал. 2, 3 и създадената нова ал. 4, в чл. 65, ал. 1, изр. второ, в чл. 99, ал. 5 и в чл. 102, ал. 3, т. 3 от Конституцията, както са въведени с §2, 3, 7, т. 1 и 8 ЗИД на Конституцията, приет от 49-ото Народно събрание.

Конституционният съд е бил сезиран с искане за установяване на противоконституционност на промените в чл. 64, ал. 2, 3 и 4, чл. 65, ал. 1, изр. второ, чл. 99, ал. 5 и чл. 102, ал. 3, т. 3, въведени с §2, 3, 7 и 8 ЗИД на Конституцията по к.д. №1/2024 г. С Решение №13/2024 г. искането в посочената част е отклонено поради непостигане на мнозинството, необходимо за постановяване на решение по същество. По съображенията, изложени в определение от 19.12.2024 г. по к.д. №38/2024 г., Конституционният съд намира, че в случая не е налице отрицателната процесуална предпоставка по чл. 21, ал. 6 ЗКС.

По изложените съображения Конституционният съд приема, че искането следва да бъде допуснато за разглеждане по същество.

На основание чл. 20а, ал. 1 ПОДКС Съдът приема, че с оглед на предмета на направеното искане следва да конституира като заинтересувани институции, които да представят становища по делото: Народното събрание, Министерския съвет, министъра на правосъдието, Върховния касационен съд, Върховния административен съд и главния прокурор.

Съдът намира, че на основание чл. 20а, ал. 2 ПОДКС следва да бъде отправена покана да предложат становища по предмета на делото следните неправителствени, съсловни, синдикални и други организации: Съюзът на юристите в България, фондация „Институт за пазарна икономика“ и фондация „Български институт за правни инициативи“.

На основание чл. 20а, ал. 3 ПОДКС следва да бъдат поканени да дадат писмено правно мнение по предмета на делото следните изтъкнати специалисти от науката и практиката: чл.-кор. проф. д.ю.н. Борис Велчев, проф. д.ю.н. Васил Мръчков, проф. д.ю.н. Георги Близнашки, проф. д.ю.н. Райна Николова, проф. д-р Даниел Вълчев, проф. д-р Екатерина Михайлова, проф. д-р Емилия Друмева, проф. д-р Ирена Илиева, проф. д-р Мартин Белов, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Пламен Киров, проф. д-р Снежана Начева, доц. д-р Борислав Цеков, доц. д-р Деяна Марчева, доц. д-р Зорница Йорданова, доц. д-р Пламена Пенова, доц. д-р Симеон Гройсман, доц. д-р Христо Орманджиев, д-р Благой Делиев, д-р Дилян Начев, д-р Орлин Колев, д-р Симона Велева.

Конституционният съд констатира, че предметът на искането по к.д. №38/2024 г. и предметът на искането по настоящото дело частично съвпадат. В искането по к.д. №38/2024 г. са оспорени промените в чл. 65, ал. 1, изр. второ и чл. 99, ал. 5, изр. второ от Конституцията, както са въведени в посочените разпоредби съответно с §3 и 7, т. 1 ЗИД на Конституцията. В настоящото искане се оспорват разпоредбите в §2, 3, 7, т. 1 и 8 ЗИД на Конституцията, чрез които са въведени промените в чл. 64, ал. 2, 3 и ал. 4 (нова); в чл. 65, ал. 1, изр. второ; в чл. 99, ал. 5 и в чл. 102, ал. 3, т. 3 от Конституцията.

Предвид посоченото Съдът намира, че двете искания следва да се разгледат в общо производство, поради което настоящото конституционно дело следва да бъде присъединено към к.д. №38/2024 г. за съвместно разглеждане и решаване.

С оглед на горното и на основание чл. 19, ал. 1 ЗКС, Конституционният съд

О П Р Е Д Е Л И:

Допуска за разглеждане по същество искането на президента на Република България за установяване на противоконституционност на промените в чл. 64, ал. 2, 3 и създадената нова ал. 4; в чл. 65, ал. 1, изр. второ; в чл. 99, ал. 5 и в чл. 102, ал. 3, т. 3 от Конституцията, както са въведени в посочените разпоредби съответно с §2, 3, 7, т. 1 и 8 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията (обн. ДВ, бр. 106 от 2023 г.).

Конституира като заинтересувани институции по делото: Народното събрание, Министерския съвет, министъра на правосъдието, Върховния касационен съд, Върховния административен съд и главния прокурор.

Отправя покана да предложат становище до: Съюза на юристите в България, фондация „Институт за пазарна икономика“ и фондация „Български институт за правни инициативи“.

Отправя покана да дадат писмено правно мнение до: чл.-кор. проф. д.ю.н. Борис Велчев, проф. д.ю.н. Васил Мръчков, проф. д.ю.н. Георги Близнашки, проф. д.ю.н. Райна Николова, проф. д-р Даниел Вълчев, проф. д-р Екатерина Михайлова, проф. д-р Емилия Друмева, проф. д-р Ирена Илиева, проф. д-р Мартин Белов, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Пламен Киров, проф. д-р Снежана Начева, доц. д-р Борислав Цеков, доц. д-р Деяна Марчева, доц. д-р Зорница Йорданова, доц. д-р Пламена Пенова, доц. д-р Симеон Гройсман, доц. д-р Христо Орманджиев, д-р Благой Делиев, д-р Дилян Начев, д-р Орлин Колев, д-р Симона Велева.

На заинтересуваните институции и на поканените лица да се изпрати препис от искането и определението, като им предоставя тридесетдневен срок от датата на уведомяването за представяне и предлагане на становище и за даване на писмено правно мнение.

Присъединява конституционно дело №40/2024 г. към конституционно дело №38/2024 г. за съвместно разглеждане и решаване.

Препис от определението да се изпрати на вносителя на искането, който в тридесетдневен срок може да представи допълнителни съображения.

Председател:

Павлина Панова